

Universitätsbibliothek Paderborn

**Sermones de Sa[n]ctis Hyemales, Estiuales, De
festiuitatibus Jesu christi, Beate virginis et alior[um]
Sanctor[um] ... Venera[n]di patris, fratris Nicolai deniise
Ordinis Minor[um] de obseruantia ...**

Denisse, Nicolas

[Augsburg], 1510

VD16 N 1513

S[e]c[und]a e[st] admira[n]da iusticie defensio. quo[...] vic[um] virilit[er]
defe[n]dit iusticia[m] [et] lib[er]tate[m] eccl[es]ie.

urn:nbn:de:hbz:466:1-30625

contemplatiue deuotōis. Deuotio em̄ (vt dicit Hugo) de frute or̄ ad̄ est p̄ r̄ hu milis affect̄ i deū. Erat q̄ppe gl̄iosus thomas vir deuotissim̄ iugiter orationi atq; contemplatiōi vacans. Hanc aut̄ deuotioez p̄cipue studebat adq̄rere r̄ adau gere ex tribus. **P**rimo ex sacra lectiōe. Sepe ei legebat nō tā p̄ informatiōe intellect̄ q̄ exercitiōe affect̄. Sacra nāq; lectio quā alii q̄s p̄cipit: aut legēdo: aut p̄dicādo: aut audiēdo parit sciam r̄ cognitiōē. Sicut aut̄ dicit Hugo in li. de frute orandi. Scia siue cognitiō cōpunctiōē parit. Qui em̄ addit sciam: addit r̄ dolorē. quia q̄nto maḡ hō mo mala sua intelligit: tanto ampli⁹ suspirat r̄ gemit. Cōpunctio aut̄ parit desiderii fugat: r̄ deuotionem parit. hec Hugo.

Secundo ex iterna meditatiōe. Hugo vbi s̄. Quisquis meditatiōib; an̄ tps orōnis animū suū exercuerit: nec improvidus foras fuit: nec tepidus ad orationē venit. hec ille. **T**ertio ex solitaria conditione. **T**hōm. iij. Sedebit solitari⁹ r̄ tacebit: qz leuauit se sup se. hec ibi. Br̄us itaq; thomas solitudinē diligebat: sac̄ meditatio n̄b; ac lectiōib; sepe vacabat. **I**do semp maḡ ac maḡ in deuotōis affectu p̄ficiēbat: q̄ quā assidue sursum agebat in deum et sp̄m suū sibi p̄ntem exhibebat. Sic aut̄ referre solitus erat a matre didicit deuotiōē: r̄ matre dñi tanq; patronā inuocare. et sic a matre deuotiōē partim accepit.

Secundo p̄pter excellentiā transformatiue cōpassiōis: qua vitz ch̄o passio cōpariebatur r̄ in eū tot⁹ transformabat. Sic q̄ppe in lachrymosa cōpassiōe affluebat in altaris officio acti corporeis oculis corā positiōem dñicā cerneret passiōē. Potuit itaq; dicere cum Paulo Gal. ij. Ch̄o confixus sum cruce. Et itez gal. vj. Vbi absit gloriari nisi in cruce dñi n̄ri iesu ch̄i. **T**ertio p̄ excellentiā charitatiue affectōis quā pro deo seipm̄ totū exposuit et sua r̄ suos cōtempserit: et se totū per amoris affectū feruentissimū deo vnicebat. In quo p̄cipue cōsistit sp̄ialis p̄fectiō. Ideo dicit Ps̄. Vbi aut̄ adherere deo bonū est. Et p̄fecta aut̄ charitate ad deū mirabilr̄ afficiebat necessitatib; p̄rimo: quibus semp miserē cordiā r̄ officia pietatis exhibebat. Pau perib; q̄ppe semp cōpariebatur affectu: et

vt poterat subueniebat effectū. Ideo pot̄ dicere cum beato Job illud Job. xxx. Gloriam quādam super eo qui afflictus erat. **A**ia mea cōpariebatur paup̄i. hec ibi. Itaq; exemplo b̄i Thomae ar̄dicite que d̄ Paulus Heb. xij. Charitas fraternitatē inuocat in vobis: et hospitalitatē nolite oblitisci per hanc em̄ placuerunt qdā. Et itez ibidem. Beneficiē r̄ cōmōis nolite oblitisci. **T**alib; em̄ hostijs p̄meret deus. hec ibi. Aug⁹ Considerate fr̄es q̄ multi subitō bona omnia p̄diderūt que studiose recondēbāt: r̄ q̄ntū tales penituerūt qz non audierūt consiliū dñi: da paup̄ib; r̄ habebis thesaur̄ in celo. **C**hrystost. Illuc cōgrega substantiā tuā vbi patriā hēs. Qui em̄ collocat thesaur̄ in terra: non habet quid speret in celo. Et qd̄ em̄ respiciat celū vbi nihil habes repositū: Quis iudicaret pauperē diuitē cui in alieno hospitio seruit auro r̄ argento in mensa: nihil licet ei extra portare: Job. xxvij. Diues cū dormierit nihil secum aufert: aperiet oculos suos r̄ nihil inueniet. Nō sunt bona hoīs q̄ secum ferre non potest. Sola misericōdia comes est def̄ictor̄. Hoc igit̄ tuū reputa qd̄ pauper̄ibus ero gasti. Quicq; p̄ mūdo fecerit: totum p̄ditū habet. **D**undus est tanq; bursa p̄forata vbi qcquid apponit totum elabit. **A**gget. j. Qui p̄gregauit merces miscuit eas in saccum p̄sum. **L**ibēter ponunt mercatores numos suos in mercib; maḡ lucratiuis: r̄ in terra maḡ fertili tacitur sc̄men. Sic r̄ tu substantiā tuā ibi pone vnde poteris maiora lucra colligere. **C**haritas p̄fecto fraternitatē que pauper̄ necessitati bus intrēdit: multū facit ad p̄fectiōem virtutis r̄ iusticię. **V**n̄ postq; dicit Ps̄. Disp̄sit dedit paup̄ib; addit: iusticia ei⁹ manet in seculum seculi. Et ibidem. **F**ocūdus hō qui miseret et cōmodat r̄ c. Et sequit̄. In memoria eterna erit iust⁹ r̄ c.

Secunda excellentia quam habuit gloriosus Thomas in iusticia est excellentia defensionis admirande. Semper em̄ defendit iusticiā r̄ pro ea certauit vsq; ad mortem. **E**ccl. iij. Usq; ad mortē certa p̄ iusticia. Et em̄ videam⁹ q̄ modo gl̄iosus thomas viriliter defendit iusticiā: tria sunt nobis contemplanda.

Primū est iniusta p̄secutiōis occasio

Ber. de scō Thoma Cantu

Secūdo est recta et iusta patientis affectio.
Tertiu est varia persecutiois conditio

Primu est iniusta persecutio
Occasio. Hiere. ix. Et inique ageret laborauerunt. Rex em Anglie et sui sarrape ex puerfa affectioe ad iniustas regni costuetudines contra libertates et iura ecclesiastica glisum thoma persecuti sunt. Potestas em publica et res et psonas ecclesiasticas vsurpabat: et indifferēter causas ecclesiasticas vsuulares ad suū trahēbat examē: et cōculcabat vt populus sic sacerdos Sap. xliij. Interueniēte tēpore calescenti in q̄ costuetudine hic error tanq̄ lex custodit est. Hec ibi. Unde patet q̄ in iure p̄secuti sunt Thomā q̄ iura ecclesiastica posseten defendebat. Sicut em de Nicola papa in decret. dist. x. c. lex. Rex impator non est supra legez dei. sed subtrus impali tudicio non possunt iura ecclesiastica dissolu. Hec ibi. Ideo sicut dicit Isidorus in sy nonymis et in decret. dist. xj. c. vsus. Vltus autoritati cedat. prauū vsu lex et rō vincat. Hec ibi. Q̄ iustū: q̄ irracionabile q̄ iura ecclesiastica ledant ex puerfa et in q̄ mul toz costuetudine. Tales vtiq̄ q̄ ecclesiam vt filij matrē debent. defendere in eam crudeliter feulunt: eam expugnāt. Hi itaq̄ non veri ecclie filij: sed de synagoga sathane sunt. neq̄ serui christi: sed poti⁹ dicendi sunt antichri. Joan. ij. Nunc antichristi multi facti sunt.

Secūdo contēplanda est
recta et iusta patientis affectio. Job. xviij. Tenēbit iust⁹ viam suā: et mūdīs manib⁹ addet fortitudinē. Hec ibi. Vir itaq̄ dei sic rectā affectionem gerebat ad chm et eccliam vt nec minis nec blādicijs flecti posset. Firmiter em in anio statur: aut ecclesiam de tate seruitut⁹ miseria liberare: aut ad chm imitationem aniam p eccliam ponere q̄t di. illud Esa. xxxvij. Protegā ciuitatē istā. s. eccliam vt saluē eā. s. ab iniust⁹ vsurpationib⁹. Semel tñ contigit vt vir mitissimus de quo: undā episcopoꝝ consilio q̄b⁹ dispendiū mēbroꝝ et vite ab antiquo regis odio inuēre videbat: de quib⁹ vtiq̄ magis q̄ de p̄p̄is angebat piculis: et tā pro instanti necessitate q̄i viroz q̄rundaz ma

gnoz psuatiōib⁹ deceptus/peritōi regis verboten⁹ cōsentiret. Et q̄ obseruarent regie consuetudines. et sic tā ipse q̄ illi quibus timebat: lz cum dispēdio cause corporeis euasere piculum. Si aut queris vtrum illud iuste et sancte factū fuerit: Dicēdū q̄ non: qm vt dētermiat doctor sc̄tus. ij. q. xliij. Et spalia bona que sunt p̄p̄i iur⁹ alij cuius sint interdū dimittēda p̄pter sc̄dā lum euitandū: vtiq̄ si scandaluz oriat⁹ p̄pter infirmitatē vel ignorantiā: nisi aliter sedare illud scandalū. Secus autē esset si nasceret ex malicia. Tūc em nō essent b⁹b⁹ iusmodi bona spalia dimittēda: quia hoc p̄iudicaret bono cōi. Parec em malis rapiendi occasio. Et hoc etiam ipsi raptoribus noceret qui retinēdo aliena in peccato remanerent. Tū bona spalia alicui commissa ad dispensandū et cōseruandū sicut bona ecclesie cōmittunt prelatis. et bona cōmūia q̄busdā reipublice rectorib⁹: multo modo sunt p̄pter scandalū dimittēda. quia taliū cōseruatio sicut et depositio: imminet his q̄bus sunt cōmissa ex necessitate. Hec doctor sanct⁹. Archiep⁹ s. igit⁹ b⁹b⁹ mas in p̄fata liberatiōe corpore et consensu suo dato regis vsuetudinib⁹ ruinā metūis animaz durissimaz p̄niam egit. ij. Paraf. xxxij. Postq̄ coangustat⁹ est orauit dñm deū suum et egit p̄niam valde coram deo: deprecatusq̄ est eum et obsecratus intente. Hec ibi. Austeriorib⁹ q̄ppe alimē: et idu mentis se affixit et se a difficillimo officio suspendit donec p̄ confessionē et cōdignos p̄mie fructus a romano fuit pontifice abolutus et restitutus. Tūc bñ quātā cordis incurrit angustiam: quantā tristitiā pro illo peccato q̄b⁹ metu partim et p̄m ex alioz oñū consilio p̄petrauit. et q̄b⁹ p̄fecto plurimū credidissent oino excusandū. In h̄ vti q̄ apparet euidenter recta sancti viri affectio et virtus atq̄ iusticie p̄fectio. Nam vt dicit Grego. in moral. Quanto maioris lumen grē q̄s p̄cipit: tanto ampl⁹ rephentib⁹ bilem se esse cognoscit. Hec ille. Et lapsa autē p̄ p̄niam purgato cautior atq̄ firmior surrexit: et de cetero sp̄ in sc̄to p̄posito p̄seueravit firmissim⁹. ij. Cor. vij. Que sūt oia tristitia ē p̄niam i salu. stabile opaf. hec ibi.

Tertio cōtēplāda est va

ria psecutionis conditio. Achvii. Facta ē psecutio magna in ecclesia. Nō em̄ q̄uit regis indignatio nisi archiepi & epoz autenticis scriptis firmarent regi cōsuetudines. Cui⁹ conatib⁹ iniust⁹ q; bñs thomas vñ rilit̄ resistebat: idcirco multipl̄ verberatus est. **Tim. ij.** Quēs q̄ pie volunt viue re in ch̄o psecutiōem patiuntur. hec ibi.

Pallus est aut̄ p̄cipue tripliciter. **P**rimo ppter iniuriosam oblocutionem. **Ps.** Detrahēbāt mibi qm̄ seq̄bar bonitatem. Vocabāt em̄ cum p̄fidū: p̄ditōrē: dignuz suspēdiō: reū mortis. Et tā in p̄ntia q̄ in absentia multipl̄ de eo obloq̄bant. **Arrio** rē eius vitam sup̄stitioni ascribēbāt: iusti c̄ie zelum crudelitati: defensionē iuris eccl̄ie avaricie & cupiditati: q̄ antecessoz suoz metas trāsiret/ libertates eccl̄ie sic defendendo: temeritati attribuebant.

Nihil ab eo dici vel fieri poterat qd̄ n̄ eoz malicia deprauaret: adeo etiā vt reḡ p̄suaderēt ministri reipublice q̄ si archiepi p̄rās pcederet: regia dignitas esset p̄itura. **Ps.** Sepulcrū patens est guttur eoz: linguis suis dolose agebant: venenū asp̄idū sub labijs eoz/ quoz os maledictiōe & amaritudine plenu⁹ est: veloces pedes eoz/ r̄ū ad effundendū sanguinē. **Secdo** p̄secuti sunt eum p̄ maliciosam cōminationē. **Eccl̄. xxiij.** N̄ ignē camini vapor & fumus ignis inaltabit. sic & añ sanguinē maledicta & cōrumelie & mine. **Hec ibi.** Cū itaq; semel p̄ hac causa esset in curia reḡ: tonis vñ eccl̄ie libertatē defendens: ceperunt tandē qm̄ cuncti clamare debere eum mori vt q̄i audiret vñd̄iq; **Crucifige crucifige eū. Ps.** Cōfirmari sunt sup̄ me & multipli cani sunt q̄ oderunt me iniq;. **Furoz** igitur eoz cedēs recessit a curia/ ipsi clamantib⁹. **Lūc** se in hospitio recepisset sub contriciō noctis venerūt ad eū duo magni p̄cces r̄udentes peccora peo q̄ cum alijs contra eum egissent: et veniā postulātes. **Nūc** tantes quoq; sibi q̄ nōnulli crudelitatem famosi & malicia obstinatissimi deliberauerunt eum occidere. **Ad** audiēs (q; eccl̄ie causa nondū erat satis notificata & p̄sona/ lis videbat esse p̄secutio) idō fugā aggressus est. **Adhuc** em̄ erat eius vita necessaria pro causa eccl̄ie **Quico** igit̄ fratre sibi

solatium p̄bente: die latens: & nocte iter faciens: venit in portum vnde traiecerus est a duob⁹ sacerdotibus in cimbula in Flangria. **Genit** deinceps vñq; Senonis: vñ a dño papa Alexandro honorifice suscipus est: et ab eo in monasterio pontania/ censi cōmēdatus. **Visit** ergo rex Anglie episcopos & p̄cces pro pace reformanda: multa etiam p̄mittēs si sue veller̄ petitiōi adq̄escere. **Sed** nullatenus adq̄uit for̄tissimus athleta eccl̄ie: nisi oīns saluo iure eccl̄ie et libertate eccl̄iastica in sua it̄tegritate seruata. **Propt̄** quod plurimas iterum molestias atq; p̄secutiones p̄pessus est. **Inimici** em̄ eccl̄ie suos errores corrigere noluerunt. **Sed** sicut dicitur **Hieremie. v.** Indurauerūt facies suas supra petra. id est noluerunt reuerti. et **Hieremie. vij.** Indurauerūt ceruicem & peius operati sunt. **Hec ibi.** Nam p̄secuti sunt eum iterum tripliciter. **Primo** in temporalī substantia. quia iust̄ rex omnia bona archiep̄scopi et suozum confiscari.

Secundo in sua familia. quia tota thome cognatio p̄scribitur: omnes familia/ res et amici/ et quocūq; modo aut titulo qm̄ confitentes/ etiam mulieres p̄gnantes & puerperio decubātes: paruuli quoq; et senes in infirmitate laborantes/ in eriliū relegati sunt. **Et** quotq; discretōis annos attingerant/ tactis sacrosanctis iurare compulsi sunt q̄ mari transito statim se archiep̄scopo rep̄sentarēt vt saltē sic eoz passionis gladio cōfossus regie petitiōi factus obediret. **Sed** hec omnia vir dei patienter sustinuit & coeruleos suos patientia docuit. **Matth. v.** Beati qui p̄secutiōem patiunt̄ ppter iusticiam: qm̄ ipsorum est regnum. **Hec ibi.** **Visit** insup̄ rex anglie lit̄teras cōminatōis. **Ad** abbatē & fr̄es p̄p̄tiniacensis monasterij: vt sic ab eodē monasterio expelleretur. **Tertio** p̄secutus sunt eum in persona p̄pria. **Prohibuit** enim rex nequis oraret pro eo. **Cum** tamen vir dei benignissimus teunigs & orationibus vacans iugiter pro eccl̄ia et rege & regno Anglorum oraret. **Psalmista.** Retribuebant mibi mala pro bonis: sterilitatem anime mee. **Ego** aut̄ mibi cum molesti essent induēbar cilicio: & hūilia/ tam in

Ver. de sctō Thoma cantuariensī

teritio animā meāz oīo mea ī sinu meo cō
uertet Hec ibi. His itaq; sic gestis timēs
Et sanctus occasiōe sui religiosi pontifica
cen. itinere dispendiū inde sponte disces
sit rōd Ludouicū francoꝝ regē confugit
a q̄ benignissime suscepit et necessaria vlti
te sibi assignauit quōq; par ecclie reforma
ref. Sollicitauit insup rex francoꝝ summiū
pontificē vt sine vltiori dilatione ad re
formandū pacē ecclie anglicane laboraret
Disserat etiā p̄fate ecclie anglicane deso
lacionē: guillerm⁹ seneci antistes sedē apo
stolicā petijt impetrauitq; vt rex angloꝝ
anathematizaret oī appellacione postpositū
te nisi a sua prinacia desisteret. Sic itaq;
artat? verbis saltē adq̄uit q̄uis nō anio.
Reuertus ē igit thomas septimo exiliū sui
anno: et a p̄fō honorifice multū suscepit.
Sed post paucos dies dānis et iniurijs su
pra modū affectus ē. itij. Reg. xvij. Illi nō
quidierunt. s. apl̄go mandato vere obedire
noluerunt: s. iuxta p̄suetudinē suā p̄petra
bant. Tertio p̄secuti sunt eū p̄ facinoro
sam inuasiōe p̄s. Considerat pet̄ōr iustū
et q̄rit mortificare eū. In q̄ inuasiōe tria s̄t
nob̄ p̄sideranda. Primo p̄sideranda est
gl̄iosus pontificis benignitas q̄ seipm̄ obulit
Occurrētibus ei furibūdis militib; q̄rētibus
euz ad mortē dixit. Ecce ego qd̄ vultis. In
h̄secut? dñm q̄ suis p̄secutorib; p̄cessit ob
uiā: dī. Quē querit? rē. Ego sum. vt habe
tur Jo. xvij. Nec metu mortis a suo sancto
posito cessauit nec eis in aliq̄ obedire vo
lunt nisi sp̄ saluis ecclie turib; q̄npotius eis
r̄ndit decetero se virilit̄ in cā ecclie sp̄ actu
rū: et errata singla correctur. Apo. ij. Esto
fidelis vltq; ad mortē: et dabo tibi coronam
vite. Scōdo est p̄sideranda martyrij san
ctitas q̄ passus est in loco sctō et inē man
sacerdotū et religiosoz ī spe sacro ifra octa
uā s̄nice natiuitatis et p̄ sctā cā. s. p̄ sancta
ecclia. vñ sp̄aliter dicit p̄ martyr ecclie: q̄
p̄ cā ecclie passus. Joan. x. Ego sum pa
stor bonus: bonus pastor animā suā dat p̄
ouib; suis. Tertio est p̄sideranda p̄secu
toꝝ crudelitas Coronam em̄ capitis sacri
crudelit̄ amputauerūt. indeq; cerebrū euz
sanguine p̄ p̄uimentū sparsit. volueritq;
corpus euz aut in lacū projici aut in patibulo
suspēdī dicentes illud nō esse dignū
eccliaica sepultura. Unde legēdas. Vnde

runt me in q̄q̄ retribuunt rē.
Tertia excellentia contemplāda cir
ca iusticiā gl̄iosū martiris thome ē
excellentia declarationis veneration
de. quō lex excellenter declarauit dñs q̄ ac
cepta sibi fuerit gl̄iosū thome p̄uosa boni
tas siue iusticia et q̄ gl̄iosus sit nūc in celis
pro sue bonitatis et iusticie p̄seuerātia. Jo.
xij. Si q̄s mihi misstrauerit: hono. eū par
me? rē. Honorificauit q̄ p̄pe p̄ celestī glo
riosum thomā gl̄ificando ipm̄ in celis. et
h̄mōi gl̄iam in terris declarando. Et hoc
potissimū triplici declaratione
Prima ē declaratio p̄nunciatiua.
Secda est declaratio certificatiua.
Tertia ē declaratio testificatiua.

Prima ē declaratio p̄nunci
atiua. Reuelatū em̄ fuit ei in exilio exili
ti q̄ ad suam esset eccliam regressur? et ad
ch̄m cū martyrij palma migratur? Itē
per aliquot dies añ eius martyrij iunctio
nis quidē de corpore exiens et postmodū mi
raculose regressus aiebat q̄ vsq; ad sup̄mo
mū sanctoz ordinē direct? fuit et inter apo
stolos sedē q̄ndā vacuaz vidit. p̄conant
aut̄ cui? eēt hec sedes. angel? r̄ndit q̄ cui
dā magno sacerdoti angloꝝ fuabat Apo.
ij. Qui vicerit dabo ei sedere mecū ī thro
no meo.

Secda est declaratio certifi
catiua facta. s. p̄ angelos. Dū em̄ clerici p̄
eo exeq̄as facerent et missā inciperent deu
functoꝝ subito (vt aiunt) angeloꝝ affātes
choꝝi vocē cantantiū interrūpuit et officiu
m̄ martyris incipiunt. s. Terabit iustus ī
dño rē. Et tunc statim clerici p̄sequunt.
Hec est muratio dectere excelsi dūz can
merozis vertitur in canticū laudis. Et re
uera eximia comprobaf p̄ditus sanctitatis
et gl̄iosa insignitus martyrij palma quē
angeli tanto donauerunt honore et sancto
rum martyꝝ carbalo go palam declarau
runt ascribendum.

Tertia est declaratio testi
ficatiua que scilicet facta est per miracula
q̄ sine sanctitati atq; gl̄ie testioniū p̄hibēt.
Est aut̄ h̄ testioniū triplex. Primum ē tē